

NŐK ELLENI ERŐSZAK

Jelen Infojegyzet a [H/5048.](#) számú, a kapcsolati erőszak elleni hatékony fellépést elősegítő nemzeti stratégiai célok meghatározásáról szóló országgyűlési határozati javaslat kapcsán a nők elleni erőszak felszámolása érdekében hozott főbb nemzetközi és hazai jogszabályokat tekinti át.

- A nők elleni erőszak a nemi alapú diszkrimináció egy fajtája, mely sérti a nők és férfiak közötti egyenlőség elvét.
- Az Európai Unióban a nők egyharmada szenved el erőszakot. Az EU Alapjogi Ügynökségének legfrissebb felmérése (2012) alapján a skandináv államokban (46-52%) követik el a legtöbb erőszakos cselekményt nők ellen, a legkisebb arányban pedig Horvátországban, Ausztriában és Lengyelországban. (21-19%).
- A nők elleni erőszak a leggyakrabban a szoros partnerkapcsolatokban, a családon belül történik.
- A partnerkapcsolati erőszak legjellegzetesebb formái közé tartozik a verbális, lelki, fizikai, szexuális, valamint a gazdasági erőszak.
- Magyarországon a 15 évesnél idősebb nők 9 százaléka (több mint 400 000 fő) ellen követtek el szexuális erőszakot. A büntetőeljárások száma ezzel szemben évi 4-500 eset.
- Magyarországon 16 krízisközpont és egy titkos menedékház működik.

A nők elleni erőszak a nemi alapú megkülönböztetés szélsőséges formájának tekinthető. A nők elleni erőszak alatt azokat a bűncselekményeket szokás érteni, melyek áldozatai között aránytalanul nagy számban vannak nők (pl.: szexuális/nemi bántalmazás és erőszak, családon belüli erőszak, nőkereskedelem). Pontos statisztikák nem állnak rendelkezésre a probléma mértékét illetően, ugyanis a hivatalos büntetőjogi adatok csak a bejelentett eseteket tartalmazzák, felmérések ugyanakkor azt bizonyítják, hogy a probléma sokkal súlyosabb.

NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK

ENSZ

Az ENSZ Közgyűlése 1968-ban elfogadta a nők elleni diszkrimináció megszüntetéséről szóló nyilatkozatát ([A/RES/2263\(XXII\)](#) sz. határozat), majd 1979 december 18-án az ENSZ CEDAW Egyezményeként ismert a nőkkel szembeni diszkrimináció minden formájának felszámolásáról szóló egyezményt ([34/180](#), [Annex](#)), mely kiter a nőkkel szembeni erőszak problémakörére is. Magyarország 1982 óta tagja az egyezménynek (kihirdetve az [1982. évi 10.](#) törvényerejű rendelettel).

Az ENSZ 1993-ban elfogadott Nők elleni erőszak megszüntetéséről szóló ([48/104.](#)) nyilatkozatában megfogalmazott definíció alapján "A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos cselekmény, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést, kárt vagy sérelmet okoz vagy okozhat nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést, valamint a kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánszférában." A nyilatkozat a családon belüli (közte a tetteges, lelki és szexuális), illetve azon kívüli erőszakot és bántalmazást is e kategóriába sorolja. A nők elleni erőszakos cselekmények megelőzése érdekében kötelezi továbbá a részes államokat igazgatási, polgári- és büntetőjogi szankciók megalkotására.

Az ENSZ 2010-ben a részes államok számára [jogalkotási kézikönyvet](#) adott ki a nők elleni erőszak felszámolása érdekében, melyben jogalkotási és eljárási ajánlásokat fogalmazott meg.

Európa Tanács

A nők elleni erőszak Európában címmel jelent meg az Európa Tanács Közgyűlésének ajánlása ([1450\(2000\)](#)), melyben megbízta a Miniszterek Bizottságát, hogy dolgozzon ki egy átfogó programot a nők erőszakkal szembeni védelmére. A bizottság 2002. évi [5. számú ajánlása](#) egy átfogó programot fogalmaz meg az erőszak különböző formáinak felszámolására. Az Európa Tanács 2011. május 11-én megalkotta a Nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményét ([Isztambuli Egyezmény](#)). Ez az első olyan, kötelező erejű jogi eszköz, amely átfogóan foglalkozik a nők elleni erőszak különböző formáival. Megállapítja, hogy a nők elleni erőszak az emberi jogok megsértését jelenti, valamint a nemi alapú diszkrimináció egyik formája, mely ellen az egyes államoknak kötelességük fellépni.

Európai Unió

Az Európai Parlament 2009. november 26-án állásfoglalást fogadott el a [nők elleni erőszak felszámolásáról](#). A Bizottság 2010-ben kiadta a 2010-2015-re szóló [A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégiát](#), mely negyedik fejezetében foglalkozik a nemi alapú erőszakkal. A Tanács 2011. március 7-én megfogalmazta következtetéseit a nemek közötti egyenlőségről szóló paktumról ([2011/C 155/02](#)). Az elfogadott 2011–2020 közötti időszakra vonatkozó paktumban kifejezik elkötelezettségüket a férfiak és nők közti egyenlőség megteremtése, valamint a nők elleni erőszak minden formájának megszüntetése mellett; melyet stratégiák elfogadásával kívánnak segíteni, külön hangsúlyt helyezve a megelőzésre és az áldozatok védelmére. Az áldozatok jogairól, támogatásáról és védelméről szóló [2012/29/EU irányelv](#) minimumszabályokat állapít meg a tagállamok számára, melyben kifejezetten

hivatkozik a nemi alapú, szexuális, és hozzátartozók közötti erőszak áldozataira.

ISZTAMBULI EGYEZMÉNY

Az Isztambuli Egyezmény 2014. augusztus 1-jén lépett hatályba, miután tíz tagállam ratifikálta. Bár az egyezmény fókuszában elsősorban a nők védelme áll az erőszak minden formájával szemben, annak védelmező keretét alkalmazzák a családon belüli erőszaknak kitett gyerekekre, férfiakra és idős emberekre is. Alapja a „4P elve”:

- **Megelőzés (Prevention):** társadalmi szemléletformálás, előítéletek megváltoztatása, rendszeres kampányok és programok, segítő szakemberek képzése, oktatás, média kiemelt szerepe.

- **Védelem (Protection and support of victims):** az erőszak áldozatainak segítése, támogatása és védelme, szakosított támogató szolgáltatók létrehozása.

- **Büntetőjogi felelősségre vonás (Prosecution of offenders):** a nők elleni erőszak bűncselekményé nyilvánítása és megfelelő büntetése, az áldozatok védelme az ügy kivizsgálása és a bírósági eljárás során.

- **Integrált közpolitika, nemzeti cselekvési terv (Integrated Policies):** áldozatok jogai, együttműködés civil szervezetekkel, adatgyűjtés és kutatás nemek szerinti csoportosítása.

„Nők elleni erőszak: emberi jogi jogsérelem és a nők elleni diszkrimináció egyik formája, mely a nemi alapú erőszak bármely formáját magába foglalja, amely fizikai, szexuális, lelki vagy gazdasági sérelmet vagy szenvedést eredményez, vagy valószínűsíthető, hogy eredményez a nők számára, magában foglalva az ilyen cselekménnyel való fenyegetést, kényszerítést, vagy a szabadság önkényes korlátozását, akár a köz-, akár a magánszférában történik”

(Isztambuli Egyezmény 3. cikk a)

Az egyezmény definiálja a nők elleni, a családon belüli erőszakot, továbbá meghatározza a „gender”, avagy a társadalmi nem fogalmát, és ennek megfelelően a gender-alapú, nők elleni erőszak fogalmát is.

Az egyezmény több nemi alapú bűncselekményt is nevesít, előírja, hogy az egyes ratifikáló államok büntetőjogi vagy más jogi

szankciókkal sújtsák a fizikai és mentális erőszakot, a zaklatást, a szexuális erőszakot és zaklatást, a kényszerházasságot, a női nemi szervek megcsonkítását, valamint a kényszerabortuszt és -sterilizálást.

MAGYARORSZÁG

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló [2003. évi CXXV. törvény](#) kimondja a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az Országgyűlés 2003-ban határozatot fogadott el a családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakításáról ([45/2003 \(IV. 16\) OGY határozat](#)), mely eredményeképpen 2006. július 1-jén hatályba lépett a távolságtartás intézményéről szóló törvényi rendelkezés. Ez a lehetőség azonban feltételezte a folyamatban lévő büntető-eljárást. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távolságtartásról szóló [2009. évi LXXII. törvény](#) a korábbi rendelkezés hiányosságát pótolta. A kapcsolati erőszakot 2013 júliusától önálló tényállásnak tekinti a Büntető Törvénykönyvről szóló [2012. évi C. törvény](#), mely magában foglalja a családon belül elkövetett erőszakot. A bűncselekmény feltétele az elkövető és az áldozat együttélése, melynek az elkövetéskor nem feltétlenül kell fennállnia, a bántalmazásnak azonban rendszeresnek kell lennie és ugyanazon sértettre kell vonatkoznia.

Magyarország az Isztambuli Egyezményhez aláíróként 2014. március 14-én csatlakozott, az egyezmény ratifikálására azonban még nem került sor, az erre vonatkozó ellenzéki kezdeményezést ([H/2390](#)) 2015 márciusában az Országgyűlés elutasította. Míg a nőszervezetek az egyezmény ratifikálását [sürgetik](#), az Európa Tanács Bizottságának legfrissebb (2015) [tanulmánya](#) szerint Magyarország több szempontból sem teljesítette az egyezményben foglaltakat, mint például:

- nincs törvényi garancia arra, hogy a családon belüli erőszak bármely formája esetén az ügyész büntetőeljárást indítson;

- a rendőrök nem kapnak külön rendszeres szakmai képzést arról, hogyan járjanak el a nők ellen irányuló erőszak esetén;
- nincs olyan intézményrendszer, mely megfelelő segítséget nyújtana az erőszak áldozataivá vált nőknek;
- nincs szakértők által bonyolított intervenció program az erőszakot elkövető férfiaknak.

STATISZTIKAI ADATOK

Az ENSZ [48/104. számú közgyűlési határozata](#), és az Isztambuli Egyezmény egyaránt kitér arra, hogy a tagállamok készítsenek nyilvános statisztikákat a nők elleni, valamint a családon belüli erőszakról.

A legfrissebb reprezentatív felmérést az **EU Alapjogi Ügynöksége (FRA)** készítette 2012-ben, eredményei a 28 tagállamban, 42 000 nővel készített standardizált interjúkon alapulnak. Kérdései a fizikai és szexuális erőszakon és zaklatáson túl a gyermekkori áldozattá válással és az interneten keresztüli zaklatással foglalkoztak. Az adatok alapján a 15 év feletti nők 33 százaléka válik élete során fizikai és/vagy szexuális erőszak valamely formájának áldozatává. Ez az érték a magyar nők esetén 28%. A felmérésben résztvevő nők 22 százaléka úgy szenvedett el fizikai és/vagy szexuális erőszakot, hogy az elkövetője korábbi vagy aktuális partnere. (Magyarország: 21%) Továbbá minden ötödik nő fenyegető zaklatás áldozatává válik (párkapcsolati erőszak egy fajtája, mely jellemzően az után kezdődik, hogy az áldozat elhagyta a bántalmazót), illetve minden második nő szembesül a szexuális zaklatás valamely formájával. Az átlagnál kiszolgáltatottabbak közé tartoznak az etnikai kisebbséghez tartozók, valamint a fiatal nők.

A **KSH (2013)** regisztrált bűncselekményekre vonatkozó adatai alapján 2012-ben 6 326 olyan bűncselekményt regisztráltak, melyek a házasság, család, ifjúság és a nemi erkölcs ellen irányultak. Ebből 192 eset erőszakos közösködés volt, és 314 minősült szemérem elleni erőszaknak.

A **Legfőbb Ügyészség** által kiadott legfrissebb bűnügyi statisztikák szerint 2013-ban 6 457 a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény történt, melyből 502 szexuális erőszak, 337 szeméremsértés tényállása volt.

Civil szervezetek adatai szerint Magyarországon:

- minden ötödik nő él vagy élt valaha olyan kapcsolatban, ahol partnere rendszeresen testileg bántalmazta őt;
- a családon belüli erőszak hetente legalább egy nő életét követeli;
- a hozzátartozók sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatai közül 9,9% a nő, 9,1% a férfi,
- egy nőnek nyolcszor annyi esélye van, hogy férje vagy élettársa ölje meg, mint hogy idegen támadó;
- a nők 20 százaléka esik nemi erőszak áldozatául élete során;
- további 20 százalék azok aránya, akiket megkíséreltek megerőszakolni;

Erőszakos halál

A bűncselekmény következtében meghalt nők **60 százaléka** (volt) házastársa vagy élettársa áldozata, míg a megölt férfiak **13 százaléka** halt meg házastársa vagy élettársa keze által. **A nők** minden esetben aktuális **bántalmazó partnerüket ölték meg**, vagyis mind a nők, mind a férfiak meggyilkolásához a nő bántalmazottsága vezetett.

Forrás: [NANE](#), [Nők Joga](#); infografika: [vs.hu](#)

- az összes nemi erőszak 71 százalékát ismerős, családi barát, rokon követi el;
- a nemi erőszakok maximum 10 százalékát, a gyermekek elleni szexuális abúzus maximum 1 százalékát jelentik fel;
- az igazságügyi statisztikák és kutatási adatok összevetéséből arra a becslésre juthatunk, hogy a nemi erőszak elkövetőinek 99 százaléka büntetlen marad.

Források:

- FRA (2014): [Violence against women: an EU-wide survey](#). Main results
- Isztambuli Egyezmény [aláírói és ratifikálói](#)
- Hungarian Women's Lobby [honlapja](#)
- KSH (2013) Magyar Statisztikai Évkönyv
- Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen (NANE) Egyesület [honlapja](#)
- Dr. Alföldi Ágnes Dóra (2012) A családon belüli erőszak megelőzésének és kezelésének nemzetközi és európai uniós eszközeiről. In: Európai jog 2012/3. pp. 32-36.
- Juhász Borbála (szerk.) (2014): [A nőtlenség ára. A nők helyzetének közpolitikai elemzése 1989-2013](#). Magyar Női Érdekvédelem Szövetség, Budapest
- Juhász Borbála (szerk.) (2014): [A Magyar Női Érdekvédelem Szövetség közpolitikai ajánlásai](#). Magyar Női Érdekvédelem Szövetség, Budapest
- Osztrovszki Lilla (2014): [Az ENSZ Nők helyzetével foglalkozó bizottságának története és szerepének változása](#). In: Iustum Aequum Salutare 2014/4. pp. 157-166
- [UN Women](#) (az ENSZ Nemek Közötti Egyenlőségért és a Nők Bátorításáért felelős intézménye)

Készítette: Tóth Adrienn
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486